



เอกสารวิชาการ (Concept Paper)
กิจกรรมถอดบทเรียน

เรื่อง ปัญหาการหลอกลวงจากการซื้อขายออนไลน์

จัดทำโดย กลุ่มจามจุรี

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรการป้องกันอาชญากรรมกับการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในสังคม
Crime Prevention รุ่นที่ 8
สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม
ประจำปี 2568

บทคัดย่อ

จากสถานการณ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่า การฉ้อโกงจากการซื้อขายออนไลน์มีสถิติเพิ่มขึ้น ซึ่งรูปแบบของการหลอกลวง แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ กลโกงของผู้ซื้อ และกลโกงของผู้ขาย ตัวอย่างเช่น การหลอกลวงขายสินค้าที่ไม่ได้มีอยู่จริง การส่งสินค้าที่ไม่ตรงปก การปลอมแปลงหลักฐาน หรือการสวมรอยเป็นผู้ซื้อตัวจริง และสาเหตุมาจากด้านผู้กระทำความผิดและผู้เสียหาย เช่น เมื่อบุคคลถูกกดดันจากสังคมมักเลือกที่กระทำความผิดต่อกฎหมาย ความไม่รู้จักพอ เกิดการเลียนแบบและการเรียนรู้พฤติกรรมที่เป็นอาชญากรรมไม่ว่าจะมาจากบุคคลใกล้ชิดหรือจากสื่อ หรือแม้กระทั่งความโลภของตัวผู้เสียหายเองที่ผู้กระทำความผิดนำมาเป็นเหยื่อล่อให้ผู้เสียหายหลงเชื่อถูกหลอกลวงจนยอมโอนทรัพย์สิน รวมไปถึงความอ่อนแอของผู้เสียหายที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสรอดพ้นได้ง่ายขึ้น และผลกระทบที่ตามมาทำให้ประชาชนเกิดความเครียด เกิดความหวาดกลัวต่อการหลอกลวง สังคมไม่สงบสุข จึงเห็นได้ว่าการฉ้อโกงการซื้อออนไลน์ก่อให้เกิดปัญหาในสังคมอย่างมาก ภาครัฐควรเข้ามาดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน และประชาชนควรติดตามข่าวสาร เพื่อรับรู้ถึงกลโกง และควรใช้ความรอบคอบในการซื้อขายสินค้าเพื่อไม่ตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพ

ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่มีหน้าที่ในการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหาการหลอกลวงซื้อขายสินค้าได้มีมาตรการเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้เสียหายหรือเหยื่อถูกหลอกลวงจากผู้กระทำความผิด แต่ทางสถิติจะเห็นได้ว่ายังคงเกิดปัญหาการถูกหลอกลวงมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจเป็นจำนวนมาก ซึ่งเห็นได้ว่ามาตรการดังกล่าวมุ่งเน้นการป้องกันโดยการให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชน และมีลักษณะป้องกันผลที่เกิดขึ้นไปแล้วเท่านั้น แต่ผู้ที่กระทำความผิดนั้นมีรูปแบบที่จะหลอกลวงเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาทำให้ยากต่อการป้องกัน

ทางกลุ่มจึงได้วิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการป้องกันปัญหาดังกล่าว เห็นควรให้มีการสร้างระบบ “พักเงิน” โดยระบบ “พักเงิน” คือ ระบบที่เมื่อมีการซื้อสินค้า ผู้ซื้อสินค้าสามารถเลือกได้ว่าจะใช้ระบบดังกล่าวหรือไม่ หากมีการเลือกใช้ระบบดังกล่าว ระบบจะตัดเงินจากบัญชีผู้ซื้อไปยังธนาคารบัญชีของผู้รับโอน (บัญชีผู้ขาย) ก่อน โดยยังไม่โอนไปบัญชีผู้ขายทันที ซึ่งจะเป็นไปตามเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ในระบบ เช่น โอนเมื่อได้รับสินค้าภายในกำหนด หรือโอนเมื่อส่งสินค้าที่ถูกต้องครบถ้วน ผู้ซื้อจึงมีหน้าที่เพื่อกดยืนยันการโอนอีกครั้งภายในระยะเวลาที่กำหนด ในกรณีที่ผู้ซื้อได้รับสินค้าแล้วแต่ไม่กดยืนยันภายในระยะเวลาที่กำหนด ระบบจะโอนเงินไปยังบัญชีของผู้ขายโดยอัตโนมัติ

ทั้งนี้ ในกรณีที่มีการหลอกลวง เงินยังคงอยู่ในระบบของธนาคาร “ระบบพักเงิน” ยังไม่ไปถึงบัญชีของผู้ที่กระทำความผิด จึงไม่ทำให้เกิดความเสียหาย ผู้ที่ถูกหลอกลวงยังสามารถได้รับเงินคืน ส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจของประเทศ และเมื่อการหลอกลวงไม่สำเร็จ ปัญหาการกระทำความผิดลดลง เจ้าหน้าที่มีเวลาดำเนินการในคดีอื่น ๆ มากขึ้น ลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีของเจ้าหน้าที่ และทำให้เจ้าหน้าที่ดำเนินคดีที่มีความสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตามควรมีการพัฒนาและการใช้มาตรการที่มีอยู่ในปัจจุบันควบคู่ไปด้วย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(ก)
ส่วนที่ 1 บทนำ	
1) หลักการและเหตุผล หรือ ความเป็นมา/ภูมิหลัง หรือความสำคัญของเรื่องที่เขียน	1
2) วัตถุประสงค์	3
3) ขอบเขตของเรื่อง	3
ส่วนที่ 2 เนื้อเรื่อง	
1) ข้อเท็จจริง/สถิติที่แสดงถึงปัญหาอาชญากรรม	3
2) หลักการแนวคิดวิชาการที่เกี่ยวข้อง	5
3) วิธีการศึกษา การวิเคราะห์ห้วงพหุศาสตร์เกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา	7
ส่วนที่ 3 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	
1) บทสรุป	12
2) ข้อเสนอแนะ	13
ส่วนที่ 4 บรรณานุกรม	14
ส่วนที่ 6 ภาคผนวก	16

ส่วนที่ 1 บทนำ :

1) หลักการและเหตุผล หรือ ความเป็นมา/ภูมิหลัง หรือความสำคัญของเรื่องที่เขียน

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้ส่งผลให้การใช้ชีวิตของคนไทยเปลี่ยนไป มีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มสูงขึ้น การทำธุรกรรมต่าง ๆ การซื้อขายสินค้าและบริการ การสั่งอาหารทางออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันและแพลตฟอร์มต่าง ๆ มากขึ้นอย่างก้าวกระโดด จึงทำให้ช่วงที่ผ่านมา เรามักพบเห็นข่าวผู้บริโภคออนไลน์ถูกหลอกลวงและถูกโกงจากพ่อค้าแม่ค้าหัวใสแทบทุกวัน ทั้งซื้อสินค้าแล้วไม่ได้สินค้า สินค้าไม่ตรงตามที่โฆษณา การถูกหลอกลวงให้กู้เงินออนไลน์ หรือการนำชื่อและโปรไฟล์ของบุคคลที่มีชื่อเสียงไปหลอกลวงผู้อื่นทางออนไลน์ให้ร่วมลงทุน จนส่งผลกระทบต่อทรัพย์สินและการดำเนินชีวิตอย่างคาดไม่ถึง ทั้งนี้ ข้อมูลของศูนย์รับเรื่องร้องเรียนปัญหาออนไลน์ 1212 (1212 Online Complaint Center หรือ 1212 OCC) โดยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) หรือ Electronic Transactions Development Agency (ETDA) ช่วงเดือนมกราคม-สิงหาคม 2564 พบว่า ผู้บริโภคออนไลน์แจ้งเรื่องร้องเรียนมายังศูนย์รับเรื่องร้องเรียนฯ 1212 OCC ทั้งหมด 28,393 ครั้ง อันดับสูงสุดเป็นการร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาการซื้อขายของทางออนไลน์ถึง 62.59% และหากลงรายละเอียดของปัญหาการซื้อขายของทางออนไลน์ พบว่า ส่วนใหญ่มักเป็นปัญหาการสั่งซื้อสินค้าแล้วไม่ได้รับสินค้า 45% รองลงมา คือ ได้รับสินค้าไม่ตรงตามที่สั่งไว้ และสินค้าไม่ได้มาตรฐานตามที่โฆษณา 29% ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่พบ ได้แก่ การได้รับสินค้าล่าช้า สินค้าเสียหาย เป็นต้น และจากสถิติการรับแจ้งความออนไลน์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผ่านเว็บไซต์ <https://www.thaipoliceonline.com> พบว่า ประเภทคดีที่สร้างความเสียหายให้กับประชาชนมากที่สุด คือ การหลอกลวงซื้อขายสินค้าหรือบริการไม่เป็นกระบวนการ โดยสถิติตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2565 ถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2567 มีจำนวนการรับแจ้งถึง 346,751 เรื่อง คิดเป็น 46.89% รวมมูลค่าความเสียหายกว่า 4,867,347,659 บาท

ในปัจจุบันการซื้อขายสินค้าออนไลน์ได้เติบโตอย่างรวดเร็ว ซึ่งมาพร้อมกับความเสี่ยงจากการถูกหลอกลวง โดยเฉพาะการหลอกลวงซื้อขายสินค้าที่มีความผิดตามความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ซึ่งสร้างความเสียหายให้กับผู้บริโภคจำนวนมาก โดยที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ประกอบกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ส่วนที่ 2 บริบทการพัฒนาประเทศ ข้อ 2.1 บริบทการพัฒนาประเทศในมิติด้านเศรษฐกิจเร่งรัดผลักดันการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจภาคการผลิตเพื่อเปลี่ยนผ่านสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยนวัตกรรมและมุ่งสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนที่เน้นการสร้างคุณค่าให้แก่สินค้าและบริการเชิงคุณภาพ พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการกระจายผลประโยชน์สู่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องภายในประเทศอย่างทั่วถึงและเป็นรูปธรรม โดยถ่ายทอดแนวคิดในการพลิกโฉมประเทศสู่นโยบายและแผนในระดับต่าง ๆ ที่สนับสนุนการยกระดับภาคการผลิตสู่อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต ทั้งเพื่อพลิกฟื้นสถานะทางเศรษฐกิจจากสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโควิด-19 และผลักดันการพัฒนาสาขาการผลิตที่จะมีบทบาทในการขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในระยะต่อไป โดยเร่งต่อยอดอุตสาหกรรมที่ไทยมีศักยภาพ มีความได้เปรียบ ประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีในการยกระดับผลิตภาพในภาพรวมให้สามารถผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นได้ในระยะเวลาที่สั้นลง โดยการลงทุนวิจัยและพัฒนาต่อยอดจากองค์ความรู้เดิมเพื่อสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของไทยที่เน้นคุณค่าและความยั่งยืน พร้อมไปกับการสร้างอุตสาหกรรมใหม่แห่งอนาคตที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจภายในประเทศให้เข้ากับทิศทางการเปลี่ยนแปลงของตลาดโลก ซึ่งการที่ประเทศ

ไทยมีสถิติการร้องเรียนเกี่ยวกับการลงปัญหาการซื้อขายสินค้าทางออนไลน์มากเป็นลำดับต้น ย่อส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของคนภายในประเทศและการเข้ามาลงทุนหรือซื้อสินค้าของต่างประเทศ

ในการซื้อขายออนไลน์ ราคาสินค้าและบริการจะมีราคาที่ต่ำกว่าราคาท้องตลาดทั่วไป มีการส่งเสริมการค้าที่มีการดึงดูดและเชิญชวนให้ผู้บริโภคเข้ามาซื้อหรือใช้บริการ ในบางกรณีอาจเป็นสินค้าหายากที่ผู้บริโภคไม่สามารถหาได้ง่ายตามท้องตลาดทั่วไป อีกทั้งผู้บริโภคไม่จำเป็นต้องไปเดินทางไปซื้อสินค้าด้วยตนเองได้สินค้ารวดเร็วไม่ต้องไปต่อแถวรอซื้อแต่ได้สินค้าตามที่ตนต้องการ ในขณะเดียวกัน ผู้ขายที่ไม่ประสงค์ที่จะเข้าร่วมแพลตฟอร์มการซื้อขายสินค้าออนไลน์ เช่น Lazada หรือ Shopee เป็นต้น ผู้ขายจะมาสร้างเพจของตนเอง และสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้สนใจ ในส่วนของผู้ขายนั้น อาจพบผู้ซื้อที่ไม่สุจริต ผิดนัดไม่ชำระราคาสินค้าและบริการตามที่ได้เสนอซื้อสินค้าหรือบริการ ซึ่งปัญหาเหล่านี้มักจะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในความเสียหายที่ไม่สูงมากและมีคดีเป็นจำนวนมาก โดยการซื้อขายออนไลน์จากการหลอกลวงเป็นการซื้อขายระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายโดยตรงไม่ผ่านแพลตฟอร์มการซื้อขายสินค้าออนไลน์ เช่น Lazada หรือ Shopee เป็นต้น โดยมีลักษณะเป็นการทำนิติกรรมทางแพ่งระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายโดยตรง แต่หากมีการผิดสัญญาไม่ส่งมอบสินค้าหรือผู้ซื้อไม่โอนเงิน จึงเป็นการยากที่จะพิสูจน์ได้ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการผิดสัญญาทางแพ่งหรือกระทำผิดทางอาญา เนื่องจากการพิสูจน์ความผิดทางอาญาจะเป็นหน้าที่ฝ่ายผู้เสียหายที่ต้องพิสูจน์ว่าผู้กระทำความผิดต้องประสงค์ต่อผลหรือยอมเสี่ยงเห็นผลของการกระทำนั้น ในขณะเดียวกันผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาทุจริตตั้งแต่เริ่มมีการติดต่อการซื้อขายกัน จึงครบองค์ประกอบความผิดทางอาญาและนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ด้วยเหตุดังกล่าว เมื่อมีคดีความในลักษณะนี้เกิดขึ้น เจ้าพนักงานตำรวจจึงไม่รับดำเนินคดีหรือแม้กระทั่งผู้เสียหายเองเห็นว่า ความผิดที่เกิดขึ้นเป็นความเสียหายเพียงเล็กน้อย การดำเนินคดีต่อไปย่อมไม่คุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย เสียเวลา ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับโทษตามสมควร และเมื่อมีความผิดในลักษณะนี้เกิดขึ้นซ้ำ ๆ ย่อมเกิดการเลียนแบบพฤติกรรม เพราะผู้กระทำความผิดเล็งเห็นว่ากระทำไปก็ไม่ถูกลงโทษ แม้ที่ผ่านมาทางภาครัฐและเอกชนมีมาตรการในการเตือนประชาชน ได้แก่ การศึกษาหาข้อมูลจากเว็บไซต์หรือร้านค้า การระวังสินค้าที่ลดราคาเกินจริงหรือถูกกว่าร้านอื่น การดูรีวิวก่อนตัดสินใจซื้อสินค้าว่าลูกค้าอื่นได้รับสินค้าจริงหรือไม่ การอ่านรายละเอียดหรือข้อมูลสินค้าทุกครั้ง หรือการให้ความรู้เกี่ยวกับภัยการซื้อขายสินค้าออนไลน์มากแค่ไหนก็ตาม ปัญหาเหล่านี้ก็ยังคงเกิดขึ้นอยู่เรื่อย ๆ และยังไม่มีความโน้มที่ลดลงแต่อย่างใด

ในส่วนของผู้เสียหายนั้น บางคดีอาจจะมีการติดตามนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้ แต่ในทางปฏิบัติเจ้าพนักงานตำรวจจะนำตัวผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายมาร่วมไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท หากผู้กระทำความผิดยินยอมชำระค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายจนเป็นที่พอใจ เจ้าพนักงานตำรวจก็จะยุติเรื่อง แต่ผู้กระทำความผิดรายนั้นอาจไปก่อเหตุในลักษณะเดียวกันนี้ขึ้นอีก และในส่วนของผู้เสียหายรายอื่นจึงไม่อาจตรวจสอบประวัติบุคคลดังกล่าวได้ เนื่องจากไม่มีการบันทึกประวัติอาชญากรรมของผู้กระทำความผิดรายนั้น ๆ หรือจะตรวจสอบว่าผู้ขายออนไลน์นั้น ๆ ได้ก่อเหตุในลักษณะนี้ที่ใดบ้าง แต่หากพิจารณาจากความต้องการของผู้เสียหายแล้ว จะเห็นว่าผู้เสียหายประสงค์ที่จะได้รับความเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นมากกว่าเห็นผู้กระทำความผิดได้รับโทษทางอาญา

วิธีการของผู้กระทำความผิดเมื่อได้รับเงินจากผู้เสียหายในปัจจุบัน เมื่อผู้กระทำความผิดได้รับเงินจากผู้เสียหายจะทำการโอนเงินไปยังบัญชีที่เตรียมไว้ เช่น นาย ก. ผู้ซื้อ ทำการโอนเงินไปยังบัญชีของนาย ข. ผู้ขาย ตามบัญชีที่ระบุตามที่ตกลงกัน เมื่อนาย ข. ผู้ขาย ได้รับเงินแล้ว จะทำการโอนถ่ายไปยังบัญชีที่สองและมีการกระจายเงินที่ได้รับมาไปยังบัญชีที่สามและบัญชีที่สี่ ในลักษณะดาวกระจาย เมื่อนาย ก. ผู้ซื้อ ทราบว่าถูกหลอก เมื่อจะทำการแจ้งให้ธนาคารเพื่อทำการอายัดเงินดังกล่าว จึงเป็นการยากในการติดตามเอาคืน เพราะเงินที่โอนเข้าบัญชีตามที่ระบุไว้ มีการแตกจำนวนเงินโอนไปยังบัญชีอื่น ๆ ที่ทางผู้กระทำความผิด

ตระเตรียมไว้ และบัญชีเหล่านั้นจะมีชื่อบุคคลอื่นเป็นเจ้าของบัญชี จนกระทั่งอาจมีการโอนเงินไปยังต่างประเทศ

เมื่อทำการศึกษาของแพลตฟอร์มการซื้อขายออนไลน์ที่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน พบว่า Lazada หรือ Shopee จะเป็นตัวกลางในการโอนเงินให้แก่ผู้ซื้อและผู้ขาย หากสินค้าหรือบริการมีข้อชำรุด บกพร่อง จะมีระบบการคืนสินค้าให้แก่ผู้ขายหรือคืนเงินให้แก่ผู้บริโภค ลักษณะดังกล่าวจึงสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภคในการเข้าไปใช้บริการของทั้งสองแพลตฟอร์ม แต่อย่างไรก็ดี ผู้ขายบางรายที่ไม่ประสงค์จะเข้าร่วมแพลตฟอร์มการซื้อขายออนไลน์ดังกล่าว ไม่ว่าจะด้วยเหตุอันใดก็ตาม ผู้ขายจะต้องรับความเสี่ยงกับผู้ซื้อที่ไม่สุจริตในขณะเดียวกัน ผู้ซื้อจะต้องรับความเสี่ยงกับผู้ขายที่ไม่สุจริตเช่นกัน ทางกลุ่มจึงเห็นว่า ควรจะมีระบบตัวกลางในการเหนี่ยวนำการยึดถือเงินของผู้ซื้อมิให้ออนไปผู้ขายโดยตรงในทันที เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายและไม่สามารถทำการเยียวยาให้แก่ผู้ซื้อได้ ในขณะเดียวกัน ผู้ขายสามารถมั่นใจได้ว่าตนจะได้รับเงินจากผู้ซื้อเช่นกัน

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องศึกษาแนวความคิด ทฤษฎีทางอาชญาวิทยาที่เกี่ยวข้อง และการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการซื้อขายออนไลน์ในปัจจุบัน เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนา แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย และสร้างนวัตกรรมใหม่เพื่อเป็นแนวทางป้องกันปัญหา เกี่ยวกับการฉ้อโกงจากการซื้อขายสินค้าออนไลน์ต่อไป

2) วัตถุประสงค์

2.1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา ปัญหา สถานการณ์ในปัจจุบันของการฉ้อโกง เฉพาะกรณีการซื้อขายสินค้าออนไลน์

2.2) เพื่อวิเคราะห์และหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนา แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย และนวัตกรรมใหม่ที่แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการฉ้อโกงจากการซื้อขายสินค้าออนไลน์

3) ขอบเขตของเรื่อง

3.1) ขอบเขตด้านเนื้อหาการศึกษา ทำการทบทวนวรรณกรรม ศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี อาชญาวิทยา สถิติการกระทำความผิด สถิติการแจ้งความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคดีฉ้อโกงซื้อขายของออนไลน์เฉพาะบุคคลกับบุคคล โดยไม่ผ่านแพลตฟอร์มการซื้อขายออนไลน์ที่ชอบด้วยกฎหมาย

3.2) ขอบเขตด้านสถานที่ สถานที่ที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาได้แก่ สถานีดำรวจที่มีคดีเกี่ยวกับคดีฉ้อโกงซื้อขายของออนไลน์และกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บก.ปอท.)

ส่วนที่ 2 เนื้อเรื่อง :

1) ข้อเท็จจริง/สถิติที่แสดงถึงปัญหาอาชญากรรม

รูปแบบของการฉ้อโกงที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายสินค้าออนไลน์ เมื่อพิจารณาจากข่าวที่ปรากฏตามสื่อ ข้อมูลจากกองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บก.ปอท.) และจากสถานีดำรวจที่มีคดีเกี่ยวกับคดีฉ้อโกงซื้อขายของออนไลน์ จะเห็นว่า รูปแบบของการฉ้อโกงที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายสินค้าออนไลน์สามารถแบ่งเป็น 2 รูปแบบ โดยผู้กระทำความผิดจะเปลี่ยนวิธีการหลอกลวงเท่านั้น สามารถแยกได้ดังนี้

1.1) กลโกงของผู้ขาย ได้แก่

(1) การหลอกลวงสินค้าที่ไม่ได้มีอยู่จริง ในการหลอกลวงนี้ ผู้กระทำความผิดจะดูกระแสความต้องการของสถานการณ์ (Trend) ที่มีความต้องการอย่างมากแต่สินค้านั้นมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการ

โดยจะเข้าไปแอบแฝงในกลุ่มที่มีการขายต่าง ๆ โดยอาศัยการประกาศขายสินค้าผ่านทางออนไลน์ มีการนำรูปภาพสินค้าของตนเองหรือแอบอ้างภาพถ่ายของบุคคลอื่นมาประกาศขาย หรือใช้วิธีการที่ทำให้ตนน่าเชื่อถือหรืออ้างตนเป็นบุคคลอื่นเพื่อให้ผู้ถูกหลอกหลงเชื่อ หรือการตั้งราคาสินค้าให้ต่ำกว่าราคาตลาดอย่างมาก โดยที่ผู้ขายไม่ได้มีสินค้าอยู่จริง และมีการเร่งรัดให้ผู้เสียหายหรือเหยื่อเร่งรัดในการชำระเงิน และเมื่อผู้เสียหายหลงเชื่อชำระเงินมาให้แล้ว ผู้กระทำความผิดจะปิดกั้นการติดต่อและเปลี่ยนชื่อเปลี่ยนบัญชีทันที โดยไม่มีเจตนาที่จะส่งสินค้ากลับไปยังผู้ซื้อ ตัวอย่างเช่น จากข่าวไทยรัฐออนไลน์รายงานว่า พ่อค้ารายหนึ่งได้ทำการขายสินค้าเซิร์ฟสเก็ตทางออนไลน์ โดยตั้งราคาขายให้ต่ำกว่าท้องตลาด ประกาศขายตามเว็บไซต์ต่าง ๆ เมื่อมีผู้หลงเชื่อ และโอนเงินให้พ่อค้ารายดังกล่าวกลับไม่ยอมส่งสินค้าแก่ผู้ซื้อ หลังจากนั้นทำการเปลี่ยนชื่อบัญชี Facebook ของตน โดยทำเช่นนี้มาตลอดเพื่อมิให้มีผู้ใดจำได้ หรือกรณีที่นาย ส. แต่งตัวเป็นแพทย์เพื่อหลอกขายสินค้าต่าง ๆ ได้แก่ หน้ากากอนามัย โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น ผ่านช่องทางออนไลน์ โดยแอบอ้างว่าตนเป็นแพทย์ในโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง ทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อถือ และเมื่อผู้เสียหายหลงเชื่อโอนเงินค่าสินค้าให้แล้วนาย ส. จะหนีหายไปทันที ซึ่งปัญหาการซื้อขายออนไลน์ พบว่า ในช่วงเดือนมกราคม - สิงหาคม 2564 ที่ผ่านมา พบว่าผู้บริโภคร้องทุกข์ทางออนไลน์ทั้งหมด 28,393 ครั้ง สูงสุดเป็นการร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาการซื้อขายของทางออนไลน์ถึง 62.59% คิดเป็นประมาณ 17,771 ครั้งและหากลงรายละเอียดของปัญหาการซื้อขายของทางออนไลน์ พบว่า ส่วนใหญ่มักเป็นปัญหาการสั่งซื้อสินค้าแล้วไม่ได้รับสินค้า 45% รองลงมาคือ ได้รับสินค้าไม่ตรงตามที่สั่งไว้ สินค้าไม่ได้มาตรฐานตามที่โฆษณา 29%

(2) การส่งสินค้าไม่ตรงปกหรือการขายสินค้าโดยมีเจตนาที่จะส่งสินค้าไม่ตรงกับที่ได้โฆษณาเอาไว้ในการหลอกขายสินค้านี้ ผู้ขายจะส่งสินค้าให้กับผู้ซื้อจริง แต่เนื่องจากการขายทางออนไลน์ ทำให้ผู้ซื้อไม่สามารถเห็นสินค้าตัวจริงได้ เมื่อมีการโอนเงินชำระค่าสินค้าแล้ว ผู้ขายจะส่งสินค้าที่ไม่ตรงกับสินค้าตัวจริงทางไปรษณีย์ไปยังผู้ซื้อ แต่จะเป็นการส่งผิดชนิด ผิดขนาด ผิดแบบ ซึ่งผู้ขายมีเจตนาโดยทุจริตมาตั้งแต่แรกว่าจะหลอกหลวงผู้ซื้อ เช่น จากตัวอย่างข่าวที่ นางสาว ก. ถูกหลอกขายต้นบอนสีชายชล โดยผู้หลอกได้นำกระตาสีมาติดเข้ากับต้นบอนพันธุ์อื่น ซึ่งนางสาว ก.ได้ตกลงซื้อสินค้าผ่านทาง Facebook และหลังจากได้รับสินค้าทางไปรษณีย์กลับพบว่าได้สินค้าไม่ตรงปก

1.2) กลโกงของผู้ซื้อ ในการฉ้อโกงการซื้อขายออนไลน์ ไม่ใช่มีแต่ผู้ขายเท่านั้นที่จะเป็นผู้ทำอาชญากรรม หลอกหลวง ฝ่ายผู้ซื้อยังสามารถเป็นผู้กระทำความผิดได้แก่

(1) การปลอมแปลงหลักฐาน ในกลโกงนี้ ผู้ซื้อจะทำการปลอมแปลงหลักฐานการโอนเงินและส่งรูปภาพ ข้อความไปหลอกยังผู้ขายว่าได้มีการชำระเงินแล้ว เมื่อผู้ขายเห็นข้อความดังกล่าวจึงได้ส่งสินค้ากลับไปให้ผู้ซื้อ แต่ความจริงผู้ซื้อไม่ได้โอนเงินแต่อย่างใด ตัวอย่างเช่น ชาวชายหนุ่มเรียนปริญญาโท ดิกรีนกเรียนนอก หลอกซื้อโทรศัพท์มือถือจากร้านค้าผ่านทางแอปพลิเคชันไลน์ ทำการปลอมใบสลิปและแก้ไขตัวเลขการโอนเงิน โดยได้ยอมรับว่าทำมาแล้ว 2 ครั้ง ก่อนที่จะถูกตำรวจจับ

(2) ผู้ซื้อทำการสวมรอยผู้ซื้อตัวจริง ในกรณีนี้ วิธีการค่อนข้างที่จะซับซ้อน กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดจะไปหลอกขายสินค้าให้กับผู้เสียหายผ่านทางออนไลน์และให้ผู้เสียหายโอนเงินเข้าบัญชีธนาคารของร้านค้าจริง หลังจากนั้นแจ้งผู้ขายสินค้าตัวจริงว่าตนเองได้โอนเงินค่าซื้อสินค้าเรียบร้อยแล้วและให้ผู้ขายส่งสินค้าให้แก่ตน หรืออาจแจ้งว่าได้ทำการโอนเงินผิดหรือโอนเงินเกิน เพื่อให้ผู้ขายสินค้าคืนเงินส่วนที่เกินกลับมา เช่น นาย พ. นำรูปสินค้าจากร้านค้าอื่นไปหลอกขายให้ผู้เสียหายทางออนไลน์ โดยอ้างว่าเป็นเจ้าของสินค้าหรือเป็นเจ้าของร้านค้าและให้ผู้เสียหายโอนเงินค่าสินค้าเข้าไปในบัญชีธนาคารของทางร้านค้าจริง และ นาย พ. จะติดต่อไปยังเจ้าของร้านค้าตัวจริงว่าตนเองได้ทำการโอนเงินผิดหรือโอนเงินเกินบัญชีไป ขอให้ทางเจ้าของร้านค้าโอนเงินกลับมาคืนตน

2) หลักการแนวคิดวิชาการที่เกี่ยวข้อง

2.1) ทฤษฎีคิดก่อนกระทำ Rational Choice Theory แกรี เบคเกอร์ บุคคลปกติจะเป็นผู้มีอิสระในการเลือกที่จะกระทำการหรืองดเว้นกระทำการใดอันเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายได้ด้วยการตัดสินใจของตนเองอย่างมีเหตุผลและแนวทางในการที่จะเลือกที่จะมีพฤติกรรมที่ผิดกฎหมายของบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับความคุ้มค่าจากการกระทำนั้นของแต่ละบุคคล อันหมายถึงความพึงพอใจหรือประโยชน์อันสูงสุดจากการกระทำนั้น ซึ่งความพึงพอใจหรือผลประโยชน์ในที่นี้มิได้จำกัดเฉพาะในรูปของทรัพย์สินเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงผลประโยชน์หรือความพึงพอใจด้านจิตใจด้วย

2.2) แนวคิดของนักอาชญาวิทยาในกลุ่มดั้งเดิมในเรื่องเจตจำนงเสรี ที่มีความเชื่อว่า เจตจำนงเสรีเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ โดยแนวคิดตามแนวทฤษฎีของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิมนั้น จะวิเคราะห์ถึงการที่มนุษย์คนหนึ่งเลือกที่จะก่ออาชญากรรม ขึ้นอยู่กับปัจจัยของตัวบุคคลเอง โดยเชื่อว่ามนุษย์เป็นผู้มีเหตุผล สามารถเลือกกระทำการ หรือไม่กระทำการใดได้ด้วยตัวบุคคลได้คิดคำนวณถึงผลที่จะตามมาภายหลังล่วงหน้าก่อนที่จะตัดสินใจประกอบอาชญากรรมอีกด้วย โดยในด้านการประกอบอาชญากรรมนั้น นอกเหนือจากผลประโยชน์ที่จะได้รับที่มนุษย์จะคิดคำนวณแล้ว มนุษย์จะไตร่ตรองถึงความเป็นไปได้ที่ผู้อื่นจะรับทราบพฤติกรรมของตน รวมถึงความเป็นไปได้ที่จะถูกจับกุมอีกด้วย ซึ่งสิ่งนี้จะคำนึงถึงความเป็นไปได้ที่จะถูกจับกุมที่ถูกนำมาพิจารณาไตร่ตรองก่อนที่จะตัดสินใจกระทำความผิดของมนุษย์

2.3) ทฤษฎีหน้าต่างแตก (Broken Windows Theory) เป็นแนวความคิดที่นำมาประยุกต์ใช้กับการป้องกันอาชญากรรมในชุมชน โดยมีแนวคิดพื้นฐานว่าหากปล่อยให้หน้าต่างบ้านหรือรถยนต์แตกเสียหายโดยไม่มีการซ่อมแซม คนทั่วไปก็จะคิดว่าเจ้าของไม่สนใจ ต่อมาก็จะมีคนขว้างหรือทำลายกระจกบานอื่นไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งบ้านเรือนหรือรถยนต์เสียหายชำรุดทรุดโทรมมาก ซึ่งยากต่อการซ่อมแซมให้กลับไปสู่สภาพเดิม ดังนั้นเมื่อหน้าต่างแตก แม้เพียงเล็กน้อยก็ต้องรีบซ่อมแซม เมื่อนำมาเทียบกับปัญหาอาชญากรรมในชุมชน เช่น หากเกิดปัญหาความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย (Disorder) ปัญหาความสกปรกหรือปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในชุมชน (Quality of Life Problems) แล้วปล่อยทิ้งไว้โดยไม่มีการสนใจชุมชนนั้นจะยิ่งเสื่อมโทรมลงไปเรื่อย ๆ แล้วจะส่งผล ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมหรือยาเสพติดตามมาภายหลัง

2.4) ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม (Crime Triangle Theory) คือ สาเหตุหรือองค์ประกอบของการเกิดอาชญากรรมประกอบด้วยด้านต่าง ๆ ของสามเหลี่ยม ๓ ด้าน คือ (1) ผู้กระทำความผิด/คนร้าย (Offender) หมายถึง ผู้ที่มีความต้องการ (Desire) จะก่อเหตุหรือลงมือกระทำความผิด (2) เหยื่อ (Victim)/เป้าหมาย (Target) หมายถึง บุคคล สถานที่ หรือวัตถุสิ่งของที่ผู้กระทำความผิด หรือคนร้ายมุ่งหมายกระทำต่อ หรือเป็นเป้าหมายที่ต้องการ (3) โอกาส (Opportunity) หมายถึง ช่วงเวลา (Time) และสถานที่ (Place) ที่เหมาะสมที่ผู้กระทำความผิด หรือคนร้ายมีความสามารถจะลงมือกระทำความผิดหรือก่ออาชญากรรม เมื่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ครบองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านดังกล่าวข้างต้น จะก่อให้เกิดอาชญากรรมขึ้น ทฤษฎีดังกล่าวได้เสนอแนวคิดในการแก้ไขปัญหอาชญากรรม หรือการป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรม โดยต้องพยายามทำอย่างไรที่ให้องค์ประกอบของสามเหลี่ยมอาชญากรรมด้านใดด้านหนึ่งหายไป จึงทำให้อาชญากรรมไม่เกิดขึ้น

2.5) ทฤษฎีเศรษฐกิจ สาเหตุของการเกิดอาชญากรรมที่มาจากปัจจัยทางสังคม โดย คาร์ล มากซ์ (Carl Mark) เป็นผู้เสนอแนวความคิดว่า การเกิดอาชญากรรมนั้น ระบบเศรษฐกิจจะเป็นตัวกำหนดตัวเดียวที่สำคัญ และได้รับการสนับสนุนจาก วิลเลียม บองเกอร์ (William Bonger) ซึ่งเห็นว่าระบบเศรษฐกิจที่มีแต่การแข่งขัน เห็นแก่ตัวจะส่งผลให้สังคมเกิดความสับสนและผลักดันให้เกิดพฤติกรรมอาชญากรรมมากยิ่งขึ้นโดยผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่จะมาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำหรือยากจน

2.6) ทฤษฎีความกดดันทางสังคม โรเบิร์ต เมอร์ตัน (Robert Merton) ในแต่ละสังคมมีวัฒนธรรมและมีโครงสร้างของสังคมที่เป็นตัวกดดันให้คนในสังคมประพฤติ และการที่ไปให้ถึงจุดมุ่งหมายได้นั้นจะต้องมีการตั้งเป้าหมายและวิธีการที่ต้องตามกฎหมาย หากถูกกดดันมากอาจจะประพฤติฝ่าฝืนกฎระเบียบของสังคม ซึ่งหากใครไม่ปฏิบัติให้สอดคล้องกับเป้าหมายและวิธีการที่ต้องตามกฎหมายจะถือว่าบุคคลนั้นมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนโดยปรากฏออกมาหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลจะมีวิธีการจัดการอย่างไร เช่น กลุ่มพวกแหกแนว (Innovation) เป็นกลุ่มที่มีเป้าหมายแต่ไม่ยอมรับและทำตามวิธีการที่สังคมได้กำหนดไว้โดยหันไปใช้วิธีใหม่ที่ทำผิดกฎหมายและศีลธรรม เช่น อายกรวย อายกมีเงินมาก จึงเลือก ที่จะกระทำความผิดกฎหมาย

2.7) ทฤษฎีการเลียนแบบ กาเบรียล ทาร์ด (Gabriel Tarde (ได้ศึกษาพฤติกรรมการก่ออาชญากรรมและเป็นผู้วางกฎการเลียนแบบไว้ 3 ประการ คือ

(1) การที่บุคคลเลียนแบบผู้อื่น จะเกิดในเมืองใหญ่หรือชุมชนที่หนาแน่นมากกว่าในชุมชนครอบครัว เมืองเล็กที่อยู่กันแบบมั่นคง เรียบง่าย

(2) อาชญากรรมของผู้ที่สูงกว่าจะถูกเลียนแบบจากผู้ต่ำกว่า

(3) เมื่อสิ่งสองสิ่งที่แตกต่างกันสิ่งหนึ่งอาจจะเข้ามาแทนที่อีกสิ่งหนึ่ง เรียกว่ากฎของการแทรก เช่น ในการฆ่าคนด้วยมีดกับการฆ่าคนด้วยปืน พบว่า วิธีการใช้มีดจะลดลงและวิธีการใช้ปืนจะเพิ่มขึ้น

2.8) ทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างกัน เอ็ดวิน ซัทเธอร์แลนด์ (Edwin Sutherland (เห็นว่าพฤติกรรมอาชญากรเกิดได้จากการเรียนรู้ที่มาจาก การคบหาสมาคม มีกระบวนการติดต่อสื่อสารจากคนใกล้ชิดหรือในบางครั้งการสื่อสารอาจจะมาจากสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ เป็นต้น ซึ่งเรียนรู้ได้จากสื่อที่นำเสนอพฤติกรรมอาชญากร และพฤติกรรมการเรียนรู้นั้นรวมไปถึงเทคนิคต่าง ๆ ที่คนคิด แรงจูงใจทางลบ การหาเหตุผลที่เข้าข้างตนเองในการกระทำความผิดอีกทั้งการเรียนรู้จะมาจาก การเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับกฎหมาย ซึ่งถ้าไม่เห็นด้วยมักจะกระทำความผิด นอกจากนี้ การคบหาสมาคมอาจแตกต่างกันไปตามความถี่ระยะเวลา ลำดับความสำคัญ และความรุนแรง โดยเอ็ดวิน ซัทเธอร์แลนด์ ยังอธิบายว่าแม้พฤติกรรมในการกระทำความผิดจะแสดงออกโดยความต้องการและค่านิยมทั่วไปของบุคคล เช่น อายกรวย อายกมีเงิน อายกมีของที่สวยงาม แต่ไม่ได้หมายความว่าบุคคลที่มีความต้องการและค่านิยมเหล่านี้จะต้องมีพฤติกรรมที่เป็นอาชญากรเสมอไป ตัวอย่างเช่น โจรที่ต้องการเงิน จึงชอบที่จะขโมยของผู้อื่น แต่คนงานที่ซื้อสตั๊ดจู้จี้จะทำงานเพื่อหาเงินเช่นเดียวกัน

2.9) ทฤษฎีการตกเป็นเหยื่อ ฮานส์ ฟอน เฮนติค (Hans Von Hentig) ตัวเหยื่อเองเป็นหนึ่งในสาเหตุของการเกิดอาชญากรรม มีจำแนกเหยื่อโดยการพิจารณาจากปัจจัยทางจิต สังคมและร่างกายเป็นตัวกำหนด ซึ่งบุคคล 13 ประเภท ที่มีแนวโน้มหรือความเสี่ยงที่จะตกเป็นเหยื่อ ได้แก่ ผู้เยาว์ ผู้หญิง คนชรา ผู้ที่เป็นโรคจิตหรือจิต บกพร่อง คนต่างด้าว คนกลุ่มน้อย คนโง่ คนที่มีจิตใจหดหู่ คนโลภ คนเสเพล คนโดดเดี่ยว และคนอกหัก คนที่อยู่ในความทุกข์ทรมาน คนที่ถูกตัดโอกาส ถูกกลั่นแกล้ง และกลับมาต่อสู้อย่างยากลำบาก บุคคลเหล่านี้มีส่วนทำให้ตนเอง ตกเป็นเหยื่อโดยผ่านการกระทำและพฤติกรรม

2.10) การศึกษามาตรการป้องกันของหน่วยงานรัฐและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

(1) หน่วยงานภาครัฐและเอกชน มีมาตรการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในการป้องกันการถูกล่อลวงทางออนไลน์

(2) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมร่วมกับธนาคารกรุงไทย ยกย่องการแจ้งเตือนภัยออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน “เป่าตัง” โดยกระทรวงดิจิทัลฯ ได้ลงนามความร่วมมือกับธนาคารกรุงไทย เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2565 เพื่อช่วยให้ประชาชนสามารถรับทราบรูปแบบการฉ้อโกงทางออนไลน์ในหลายรูปแบบ เพื่อไม่ตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพ ซึ่งมีผู้ใช้งานกว่า 40 ล้านคนทั่วประเทศ

(3) ธนาคารแห่งประเทศไทยออกแนวนโยบายเพิ่มเติม โดยกำหนดให้ธนาคารมีการตรวจสอบชื่อเจ้าของเบอร์โทรศัพท์และชื่อบัญชีเงินฝากให้ตรงกัน รวมทั้งให้ Mobile Banking ใช้งานได้ 1 หมายเลขโทรศัพท์ ต่อ 1 อุปกรณ์

(4) มีระบบแจ้งเตือนสมาคมธนาคารไทย ป้องกันการหลอกโอนเงินผ่าน Remote Control Application ของคนร้าย และมีการแจ้งเตือนลูกค้าผ่าน Mobile Banking อย่างต่อเนื่อง

(5) สำนักงาน กสทช. ดำเนินการจัดการผู้ครอบครองซิมโทรศัพท์จำนวนมากและไม่ลงทะเบียนยืนยันตัวตนตามระบบ หากไม่มายืนยันให้ถูกต้องจะถูกระงับการให้บริการ เพื่อป้องกันการนำ SIM Card ไปใช้ทำผิดกฎหมาย

(6) สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) จัดการแก้ไขปัญหาการรับจ้างเปิดบัญชีม้า โดยแจ้งข้อมูลบัญชีม้าผ่านระบบให้ธนาคารจัดการในกรณีที่บัญชีผิดกฎหมาย และคาดว่าจะปิดบัญชีได้ 7,000 - 10,000 บัญชี ภายใน 1 เดือน และมีมาตรการติดตามเงินคืนให้แก่ผู้ที่เสียหาย แต่อย่างไรก็ตาม มูลค่าความเสียหายรวม 3,437,689,020 บาท หรือเฉลี่ยความเสียหาย 114,589,643 บาทต่อวัน ผลการอายัดบัญชีจำนวน 10,713 บัญชี ยอดขออายัด จำนวน 1,404,539,300 บาท ยอดอายัดได้ จำนวน 719,057,785 บาท เท่านั้น และมีระยะเวลานาน

(7) มาตรการยับยั้งบัญชีชั่วคราวของธนาคาร ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีมาตรการจัดการภัยทุจริตทางการเงิน โดยได้ยกระดับการจัดการบัญชีม้าจากระดับ "บัญชี" เป็น "บุคคล" และดำเนินการเข้มข้นทั้งกับบัญชีที่เปิดอยู่แล้วและการเปิดบัญชีใหม่ โดยได้ออกหนังสือเวียน เรื่อง การเพิ่มความเข้มงวดในการจัดการบัญชีเงินฝากหรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ในกรณีลูกค้ามีความเสี่ยงสูงหรือใช้บัญชีที่มีลักษณะหรือพฤติกรรมผิดปกติ เพื่อให้ธนาคารนำข้อมูลรายชื่อบุคคลที่มีความเสี่ยงในระบบ Central Fraud Registry (CFR) ที่เป็นระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลเส้นทางการเงินของภาคธนาคาร เพื่อใช้ในการสืบสวนสอบสวนและอายัดบัญชีของผู้ต้องสงสัยมาใช้ข้ามธนาคาร เพื่อดำเนินการกับบัญชีต้องสงสัยได้ครอบคลุมและรวดเร็วขึ้น รวมทั้งเป็นมาตรฐานเดียวกัน

(8) พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 ที่ให้อำนาจหน่วยงานต่าง ๆ สามารถช่วยเหลือผู้บริโภค เช่น เรื่องการระงับบัญชีม้าในระยะเวลา 72 ชั่วโมง

3) วิธีการศึกษา การวิเคราะห์วิพากษ์เกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา

3.1) วิธีการศึกษา

(1) การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ศึกษาทำการทบทวนบทความ งานวิจัย ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งข่าวเปิดสาธารณะต่าง ๆ ข้อมูลจากหน่วยงานราชการ และเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อเก็บเป็นข้อมูลคนสำคัญในการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษาต่อไป

(2) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้มาจากการทบทวนบทความ งานวิจัย ข้อมูลข่าวสารจากแหล่งข่าวเปิดสาธารณะต่าง ๆ ข้อมูลจากหน่วยงานราชการ และเอกชนที่เกี่ยวข้อง มาใช้วิธีวิเคราะห์จากเนื้อหา (Content Analysis)

3.2) การวิเคราะห์วิพากษ์เกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา

3.2.1) การวิเคราะห์ผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย

การซื้อขายออนไลน์เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก และเป็นอาชญากรรมที่ทำให้เกิดความเสียหายในระบบเศรษฐกิจมากเป็นลำดับต้นของประเทศไทย เมื่อพิจารณาจากข้อมูลของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) จะเห็นได้ว่า ในช่วงเดือนมกราคม - สิงหาคม 2564 พบว่า ผู้บริโภคได้ร้องทุกข์ทางออนไลน์ทั้งหมด 28,393 ครั้ง โดยอันดับสูงสุดเป็นการร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาการซื้อขายของทาง

ออนไลน์ถึง 62.59% คิดเป็นประมาณ 17,771 ครั้ง และหากลงรายละเอียดของปัญหาการซื้อขายของทางออนไลน์ พบว่า ส่วนใหญ่มักเป็นปัญหาการสั่งซื้อสินค้าแล้วไม่ได้รับสินค้า 45% รองลงมา คือ ได้รับสินค้าไม่ตรงตามที่สั่งไว้ สินค้าไม่ได้มาตรฐานตามที่โฆษณา 29% และนอกจากนี้ เป็นปัญหาได้รับสินค้าล่าช้า สินค้าเสียหาย เป็นต้น และจากสถิติการรับแจ้งความออนไลน์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผ่านเว็บไซต์ พบว่า ประเภทคดีที่สร้างความเสียหายให้กับประชาชนมากที่สุด คือ การหลอกลวงซื้อขายสินค้าหรือบริการไม่เป็นกระบวนการ โดยสถิติตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2565 ถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2567 พบว่า มีจำนวนการรับแจ้งถึง 346,751 เรื่อง คิดเป็น 46.89% รวมมูลค่าความเสียหายกว่า 4,867,347,659 บาท เมื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาแล้ว พบว่า ในการกระทำความผิดอาจจะมีสาเหตุที่มาจาก ด้านตัวผู้กระทำความผิดเองหรืออาจมาจากด้านตัวเหยื่อ ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

(1) สาเหตุที่มาจากด้านตัวผู้กระทำความผิด (Offender) มีลักษณะ ดังนี้

(1.1) ภาวะเศรษฐกิจของสังคม ในระบบเศรษฐกิจของสังคมไทยที่ภาวะทางเศรษฐกิจมีความเหลื่อมล้ำส่งผลถึงบุคคลในสังคม จากทฤษฎีทางเศรษฐกิจจะเห็นได้ว่า ผู้กระทำความผิดมักจะเป็นบุคคลที่มีรายได้น้อย ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ว่างาน เช่น จากข่าวไทยรัฐออนไลน์ เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2564 รายงานว่า ชายหนุ่มรายหนึ่งถูกตำรวจจับเนื่องจากได้ใช้บัญชี Facebook หลายสิบบัญชีหลอกขายสินค้าในราคาถูกกว่าท้องตลาด ได้ยอมรับว่าไม่มีงานทำ และเห็นว่าจะสามารถหาเงินได้ง่าย หรือจากข่าวผู้จัดการออนไลน์ เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2564 รายงานว่า หญิงสาวตกงานรายหนึ่งหลอกขายเครื่องใช้ไฟฟ้าผ่านทางสื่อออนไลน์ กระทำมา 2 ปี และเคยเห็นเพื่อนทำการหลอกขายของเช่นนี้มาก่อน ตนเองจึงได้ทำตาม ดังนั้น เมื่อเศรษฐกิจที่ตกต่ำหรือมีความเหลื่อมล้ำมากจะเป็นตัวผลักดันให้บุคคลก่ออาชญากรรมได้มากและผู้ที่มีมือกระทำความผิดส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้ที่รายได้น้อย

(1.2) การกดดันทางสังคม จากทฤษฎีกดดันทางสังคม โครงสร้างทางสังคมจะกำหนดเป้าหมาย และวิธีการเพื่อให้บุคคลไปถึงเมื่อบุคคลได้รับการกดดันทางสังคม ประสบกับความยากลำบากจะหาวิธีการ เพื่อให้ไปถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยเลือกวิธีที่กระทำภายในขอบเขตที่สังคมยอมรับ กล่าวคือ เลือกกระทำการที่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น ถัดกงาน บุคคลนั้นจะไปหางานทำหรือทำการค้า แต่ยังมีบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่จะเลือกกระทำในสิ่งที่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายบ่อยครั้งจะเห็นได้จากข่าวว่าผู้กระทำความผิดมักจะมีปัญหาทางการเงินเป็นผู้ที่ว่างงาน หรือติดการพนัน ดังเช่น ข่าวจากไทยรัฐออนไลน์ที่ได้กล่าวไปในข้างต้นว่า ชายหนุ่มรายหนึ่งถูกตำรวจจับกุมเนื่องจากได้ใช้บัญชี Facebook หลายสิบบัญชีหลอกขายสินค้าในราคาที่ถูกลงกว่า ท้องตลาดอ้างว่าตนเองกระทำความผิดไปเพราะไม่มีงานทำ และเห็นว่าจะสามารถหาเงินได้ง่าย หรือข่าววันที่ 1 ตุลาคม 2564 รายงานว่า ตำรวจได้เข้าจับกุมชายหนุ่มรายหนึ่ง ซึ่งทำการหลอกขายสินค้าผ่านทางออนไลน์แต่ไม่ส่งสินค้าอ้างว่าทำไปเพราะติดการพนัน จากตัวอย่าง ข่าวจะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับทฤษฎีกดดันทางสังคม ของโรเบิร์ต เมอร์ตัน ที่ว่าเมื่อบุคคลถูกกดดันพบเจอความยากลำบากและเลือกวิธีการประทุติฝ่าฝืน กฎระเบียบของสังคมบุคคลนั้นไม่ปฏิบัติให้สอดคล้องกับเป้าหมายและวิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายจะถือได้ว่า บุคคลนั้นมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน

(1.3) ผู้กระทำความผิดมักจะทำตามหรือเลียนแบบผู้อื่นในการกระทำความผิดของผู้หลอกลวงอีกเหตุผลหนึ่งมาจากการที่ตนเห็นผู้อื่นทำแล้วอยากที่จะกระทำตาม จากตัวอย่างข่าวที่ได้กล่าวไปแล้วของสำนักข่าวผู้จัดการออนไลน์ เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2564 รายงานว่า ผู้ชายได้ยอมรับว่าทำการหลอกลวงผู้ซื้อและตนเห็นเพื่อนกระทำมาก่อนจึงได้ลงมือกระทำตาม จะเห็นได้ว่าในการฉ้อโกงการซื้อขายออนไลน์ วิธีการกระทำความผิดนั้นจะมีลักษณะคล้ายกัน ไม่ว่าจะเป็นการใช้วิธีตั้งราคาสินค้าให้ต่ำกว่าราคาท้องตลาดการหลอกขายสินค้า แต่กลับไม่ยอมส่งสินค้าให้หรือการส่งสินค้าที่ไม่ตรงกับที่ประกาศขายไว้ เป็นต้น

ซึ่งตรงกับทฤษฎีการเลียนแบบของกาเบรียล ทาร์ด ที่ว่ามนุษย์มีแนวโน้มที่จะเลียนแบบผู้อื่น การเลียนแบบเป็นการเรียนรู้ไปในตัวด้วย และอาชญากรรมจากการเลียนแบบจะได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย นอกจากการเลียนแบบแล้ว ในบางกรณี ผู้กระทำความผิดยังมีการเรียนรู้จากบุคคลใกล้ชิดที่ได้เคยกระทำความผิดมาก่อน ซึ่งทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างของเอ็ดวิน ฮัทเธอร์แลนด์ กล่าวว่า บุคคลผู้กระทำความผิดจะมีการสื่อสารมีการติดต่อกันอย่างใกล้ชิดแลกเปลี่ยนความรู้หรือศึกษาผ่านสื่อในเทคนิคต่าง ๆ และได้รับการถ่ายทอดทัศนคติ แรงจูงใจ หรือแรงผลักดันให้เห็นชอบในการฝ่าฝืน กฎหมายอีกด้วย

(1.4) ความไม่รู้จักพอ เกิดมาจากด้านจิตใจของผู้กระทำแต่ไม่ใช่ในลักษณะที่เป็นจิตผิดปกติ เป็นความอยากได้ อยากมีของผู้กระทำความผิดเอง โดยอาจจะถูกจูงใจจากสิ่งเร้าที่มาจากภายนอก หรืออาจถูกปลูกฝังจากวัฒนธรรมมาตั้งแต่เด็ก ให้เกิดค่านิยมในวัตถุ ซึ่งความไม่รู้จักพอนี้เป็นคนละส่วนกับการที่ต้องดำรงชีวิตให้อยู่รอดในสังคม เช่น บุคคล ที่มีฐานะดีอยู่แล้วแต่อยากจะรวยหรืออยากได้ของผู้อื่น จึงได้ลงมือกระทำความผิดเพื่อตอบสนองความต้องการของตน โดยในทางพุทธศาสนาเรียกว่าความโลภ เมื่อพิจารณาจากหลักพุทธธรรม ถ้าบุคคลเกิดความโลภอยากได้ของผู้อื่น แต่ผู้นั้น มีความละเอียด และเกรงกลัวต่อบาปบุคคลนั้นจะไม่เลือกวิธีการที่จะกระทำความผิด

(2) สาเหตุที่มาจากด้านตัวเหยื่อหรือผู้เสียหาย (Victim) ในการกระทำความผิด ผู้หลอกลวงจะพยายามหาวิธีการช่องทาง หรือโอกาสที่จะกระทำความผิด และตัวผู้เสียหายเองอาจเป็นสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่ง ได้แก่

(2.1) ความโลภของผู้เสียหาย จากกรณีตัวอย่างหรือตามข่าวต่าง ๆ พบว่า การที่ผู้เสียหายหลงเชื่อผู้กระทำความผิด จนยอมโอนเงินหรือส่งทรัพย์สินให้นั้น สาเหตุที่สำคัญมาจากความโลภของผู้เสียหายเอง ซึ่งเป็นธรรมดาที่มนุษย์ทุกคนจะชอบสินค้าราคาถูก ประหยัด โดยผู้หลอกลวงจะนำประเด็นนี้มาเป็นอุบายหลอกให้ผู้เสียหายหลงเชื่อ เช่น การหลอกขายสินค้าในราคาที่ต่ำกว่าท้องตลาดมาก หรือออกอุบายการตั้งลดราคามากกว่าครึ่งหนึ่งของราคาสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการตกเป็นเหยื่อของฮานส์ ฟอน เฮนติก ที่ว่าความโลภเป็นเหตุให้เกิดการกระทำความผิดและตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดได้

(2.2) ความอ่อนแอของผู้เสียหาย ความอ่อนแอจะเป็นการเพิ่มโอกาสให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดได้ง่ายขึ้น จากทฤษฎีการตกเป็นเหยื่อของฮานส์ ฟอน เฮนติก กล่าวว่า เมื่อผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ที่ขาดประสบการณ์ ขาดความรอบคอบจะทำให้ตกเป็นเหยื่อหรือถูกหลอกลวงได้ง่ายหรือการเป็นผู้ที่ชราภาพ แม้คนชราจะมีประสบการณ์ชีวิตมาก แต่เนื่องจากความชราภาพย่อมส่งผลถึงจิตใจ ความคิด ความจำ การตัดสินใจ จึงอาจถูกหลอกลวงได้ อีกทั้งการกระทำความผิดฉ้อโกงการซื้อขายทางออนไลน์เป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้เป็นเครื่องมือ ในการหลอกลวง หากตัวผู้เสียหายขาดความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศก็อาจตกเป็นเหยื่อได้ง่ายเช่นกัน ดังนั้น ตัวเหยื่อจะต้องรู้จักป้องกันตนเอง อย่าหลงเชื่อผู้อื่น ใ้ได้ง่าย และติดตามข้อมูลข่าวสารเป็นประจำ เพื่อป้องกันตนให้พ้นจากการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

3.2.2) การวิเคราะห์ผลกระทบในทางกฎหมาย

เมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายอาญาจะเห็นได้ว่า การฉ้อโกงการซื้อขายออนไลน์เข้าองค์ประกอบของความผิดฐานฉ้อโกงเพราะผู้กระทำ คือ มีการหลอกลวงโดยแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงที่ควรบอกให้แจ้ง ไม่ว่าจะเป็นการหลอกลวงที่ไม่มีสินค้าอยู่จริง หรือการส่งสินค้าให้ แต่สินค้าไม่ตรงกับความเป็นจริง หรือแม้กระทั่งหลอกลวงได้โอนเงินชำระค่าสินค้าแล้ว ซึ่งผู้กระทำความผิดจะได้เงินหรือทรัพย์สินของผู้ที่ถูกหลอกลวง และที่สำคัญคือ มีเจตนาโดยทุจริตมาตั้งแต่ต้น ซึ่งหากผู้กระทำไม่ได้มีเจตนาโดยทุจริตมาตั้งแต่ต้น เพียงแต่ไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาได้ เช่น ผู้ขายประกาศขายสินค้าทางออนไลน์

และลูกค้าได้ชำระเงินแล้วแต่กลับไม่ส่งสินค้าให้เพราะสินค้าหมด สินค้ามีปัญหาหรือเกิดเหตุขัดข้องอย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้ผู้ขายไม่สามารถส่งสินค้าได้ กรณีเช่นนี้จะเป็นเรื่องของการผิดสัญญาทางแพ่งเท่านั้น

3.2.3) การวิเคราะห์ผลกระทบในทางเศรษฐกิจ

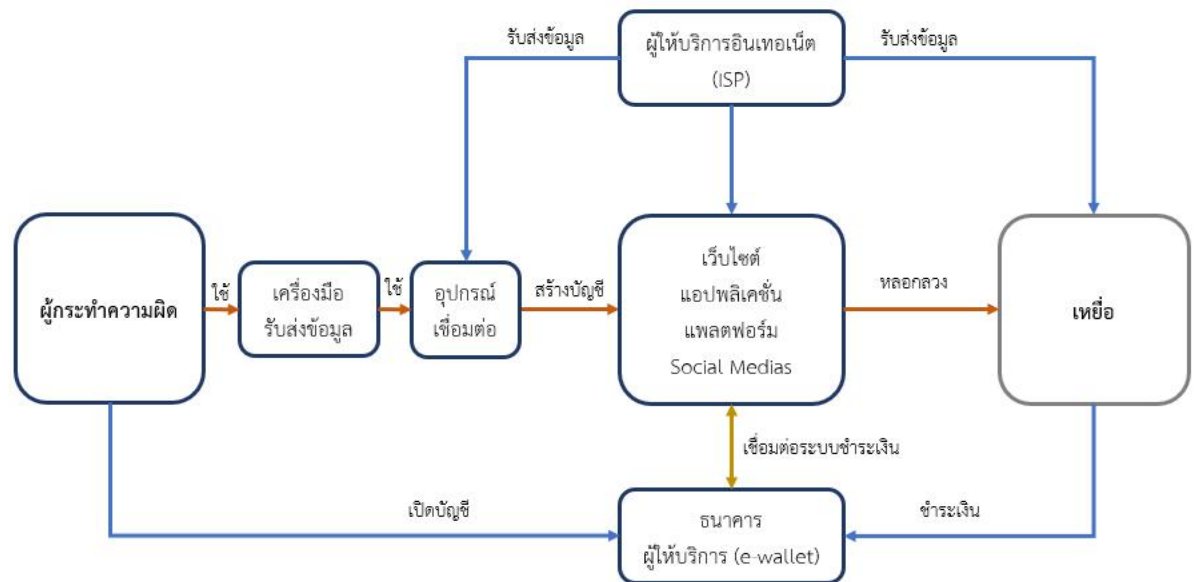
ในยุคเศรษฐกิจที่มีแต่การแข่งขัน ผลักดันให้ประชาชนมีความเห็นแก่ตัว สังคมเกิดความสับสน ความกดดัน และมีพฤติกรรมอาชญากรรมมากขึ้น โดยความเห็นของคาร์ล มากซ์ ตามทฤษฎีเศรษฐกิจ เห็นว่าผู้กระทำความผิดมักจะมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ หรือยากจน จากตัวอย่างข้างจะเห็นได้ว่าตัวผู้กระทำ มักจะเป็นผู้ที่ว่างงาน ตกงาน เหล่านี้เป็นปัจจัย ให้ผู้กระทำตัดสินใจลงมือกระทำความผิดได้ง่ายขึ้น แต่ไม่ได้หมายความว่าผู้ที่ตกงาน ว่างงาน หรือมีรายได้น้อยจะต้องเลือกที่จะกระทำความผิดเสมอไป หากบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ที่ไม่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ บุคคลนั้นจะไม่เลือกกระทำความผิดต่อกฎหมาย ตามทฤษฎีความกดดันทางสังคมของโรเบิร์ต เมอร์ตัน ที่ว่าทุกสังคมมีวัฒนธรรมและโครงสร้างของสังคมที่เป็นตัวกดดันให้คนในสังคมประพฤติ ซึ่งหากใครไม่ปฏิบัติให้สอดคล้องกับเป้าหมายและวิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายจะถือว่าบุคคลนั้นมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความผิดฉ้อโกง การซื้อขายออนไลน์ เป็นการกระทำ ที่ลงทุนน้อย และสามารถทำได้ทุกที่เพียงแค่ใช้รูปสินค้า หรือพิมพ์ข้อความชวนเชื่อหลอกลวงแล้วประกาศขายสินค้าลงในสื่อออนไลน์ก็สามารถนำไปสู่การหลอกลวงได้แล้ว เมื่อเป็นการกระทำที่สามารถทำได้ง่าย ลงทุนต่ำ จึงเกิดการเลียนแบบได้ง่าย ตามทฤษฎีการเลียนแบบของกาเบรียล ทาร์ด ที่ว่า มนุษย์มีแนวโน้มที่จะเลียนแบบผู้อื่น เมื่อมีการ เลียนแบบก็จะมีการเรียนรู้ไปในตัวด้วย ซึ่งทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่างของเอ็ดวิน ชัทเธอร์แลนด์เห็นว่า พฤติกรรมอาชญากรรมเกิดได้จากการเรียนรู้ ที่มาจากการคบหาสมาคม มีกระบวนการติดต่อสื่อสาร เรียนรู้เทคนิคจากคนใกล้ชิด แลกเปลี่ยนทัศนคติในทางลบต่อกฎหมาย เช่น ลงมือกระทำความผิด เพราะทำตามเพื่อน ญาติพี่น้อง โดยเรียนรู้วิธีการจากบุคคลเหล่านั้น หรือในบางครั้งจะเรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ เป็นต้น

3.2.4) การวิเคราะห์แบบแผนในการกระทำความผิด

ตามที่แนวทางการแก้ปัญหาการฉ้อโกงเฉพาะกรณีการซื้อขายออนไลน์ หลักสูตร Crime Prevention รุ่นที่ 5 กลุ่มงานจรรยาที่ได้อธิบายวิเคราะห์รูปแบบอาชญากรรมในกรณีซื้อขายออนไลน์เอาไว้ให้เห็นว่าในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการฉ้อโกงการซื้อขายออนไลน์ ผู้กระทำความผิดต้องจัดหาหรือมีเครื่องมือสำหรับรับส่งข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ หรืออุปกรณ์อื่น ในลักษณะเดียวกัน และอุปกรณ์เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต เช่น อินเทอร์เน็ตเราเตอร์ (Router) และใช้บริการ อินเทอร์เน็ตผ่านผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (Internet Service Providers : ISP) หลังจากเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตแล้ว ผู้กระทำความผิดจะสร้างตัวตนหรือบัญชี (Account) บนอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้ในการหลอกลวงเหยื่อ โดยแสดงข้อมูลรับส่งข้อมูล หรือติดต่อกับเหยื่อ ผ่านช่องทางต่าง ๆ ได้แก่ ผ่านโปรแกรม แอปพลิเคชัน หรือแพลตฟอร์มที่สร้างขึ้นเองหรือที่มีอยู่แล้ว เช่น ระบบการซื้อขายออนไลน์บนเว็บไซต์ต่าง ๆ หรือแพลตฟอร์มที่มีลักษณะเป็นศูนย์กลางซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินค้าหรือบริการที่มีลักษณะให้ผู้ซื้อและผู้ขายซื้อขายกันได้โดยตรง ระบบ Social Media หรือผ่านช่องทางการสื่อสารของระบบดังกล่าว หรือการส่งข้อความถึงเหยื่อโดยตรง เป็นต้น โดยลักษณะการเข้าถึงตัวเหยื่อ (Approach) อาจมีได้ทั้งในลักษณะการแสดงข้อมูลหรือข้อความจูงใจให้เหยื่อติดต่อขอซื้อสินค้าหรือบริการ (Passive) หรือในลักษณะการส่งข้อมูลหรือข้อความถึงตัวเหยื่อโดยตรง (Active) จากนั้นเมื่อเหยื่อหลงเชื่อและตกลงชำระค่าสินค้าหรือบริการตามการหลอกลวง ผู้กระทำความผิดจะแจ้งให้เหยื่อชำระเงินเข้าบัญชีธนาคารหรือกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ (E-Wallet) กระเป๋าเงินดิจิทัล หรือกระเป๋าเงินออนไลน์ ที่ผู้กระทำความผิดได้เตรียม โดยเปิดบัญชีกับธนาคาร หรือสมัครใช้บริการกับผู้ให้บริการบัญชีต่าง ๆ เมื่อเหยื่อได้ชำระเงินเข้าบัญชีผู้กระทำความผิดแล้ว ผู้กระทำความผิดจะตัดการติดต่อกับเหยื่อโดย

ปกปิดหรือยกเลิกตัวตนบนระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อให้เหยื่อไม่สามารถติดตามตัวผู้กระทำความผิดได้ และดำเนินการถอนเงินออกจากบัญชีเพื่อให้การติดตามเอาเงินคืนเป็นไปได้ยาก

แผนภาพรูปแบบพฤติกรรมในการกระทำความผิด



จากแผนภาพรูปแบบพฤติกรรมในการกระทำความผิดจะเห็นได้ว่า การกระทำความผิดฉ้อโกงการซื้อขายออนไลน์มีเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหลายเหตุการณ์ ตามทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม เปิดช่องให้ผู้กระทำความผิดหลอกลวงเหยื่อได้โดยสะดวกและในวงกว้างขึ้น โดยมีต้นทุนในการดำเนินการที่ต่ำ ต่างจากกรณีที่เกิดการกระทำความผิดขึ้นแล้ว การพิสูจน์เพื่อยืนยันตัวตนผู้กระทำความผิดไม่อาจทำได้โดยง่าย เนื่องจากมีขั้นตอนการพิสูจน์หลายขั้นตอน มีพยานหลักฐานที่ต้องใช้ในการพิสูจน์ตัวผู้กระทำความผิด และการกระทำความผิดมากและซับซ้อน ประกอบกับมูลค่าความเสียหายแต่ละครั้งเป็นจำนวนไม่มาก เป็นเหตุให้ผู้เสียหายไม่ติดใจดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ก่อให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำและขยายวงกว้างมากขึ้น ซึ่งก็จะสอดคล้องกับทฤษฎีหน้าต่างแตกที่ว่า หากเกิดอาชญากรรมแล้วไม่เร่งดำเนินการแก้ไข ปล่อยปละละเลยให้เกิดอาชญากรรมขึ้นเรื่อย ๆ เสมือนหน้าต่างบานแรกแตกแล้ว ไม่ยอมซ่อมหน้าต่างบานต่อไปก็จะแตก เปรียบดังปัญหาอาชญากรรมก็จะลุกลามบานปลาย

3.2.5) การวิเคราะห์มาตรการป้องกันที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ในปัจจุบันทางภาครัฐและภาคเอกชนได้มีมาตรการในการป้องกันอาชญากรรมในรูปแบบออนไลน์หลากหลายวิธี ได้แก่ การให้ความรู้กับประชาชน การยกระดับแจ้งเตือนภัยออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน “เป่าดัง” ให้ประชาชนสามารถรับทราบรูปแบบการฉ้อโกงทางออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อไม่ตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพ ซึ่งมีผู้ใช้งานกว่า 40 ล้านคนทั่วประเทศ แต่จะเห็นได้ว่าการเกิดอาชญากรรมในการซื้อขายออนไลน์นั้น เกิดจากปัญหาของผู้ถูกหลอกลวงหรือเหยื่อเป็นสำคัญ ถึงแม้ว่าจะมีการให้ความรู้ต่อประชาชนอย่างไรก็ยังคงมีช่องว่างในการสื่อสารการทำความเข้าใจ จึงมีมาตรการกำหนดให้ธนาคารมีการตรวจสอบชื่อเจ้าของเบอร์โทรศัพท์และชื่อบัญชีเงินฝากให้ตรงกัน รวมทั้งให้ Mobile Banking ใช้งานได้ 1 หมายเลข โทรศัพท์ ต่อ 1 อุปกรณ์ มีระบบแจ้งเตือน สมาคมธนาคารไทย ป้องกันการหลอกลวงเงินผ่าน Remote Control Application ของคนร้าย และมีการแจ้งเตือนลูกค้าผ่าน Mobile Banking อย่างต่อเนื่อง มีการดำเนินการจัดการผู้ครอบครองซิมโทรศัพท์จำนวนมากและไม่ลงทะเบียนยืนยันตัวตนตามระบบหากไม่มา

ยืนยันให้ถูกต้องจะถูกระงับการให้บริการ เพื่อป้องกันการนำ SIM Card ไปใช้ทำผิดกฎหมาย มีมาตรการในการแก้ปัญหาการรับแจ้งเปิดบัญชีม้า แต่สถิติการเกิดปัญหาอาชญากรรมก็ยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ยังไม่สามารถป้องกันการเกิดอาชญากรรมได้ มีมาตรการการระงับบัญชีม้าในระยะเวลา 72 ชั่วโมง มีมาตรการยับยั้งบัญชีชั่วคราวของธนาคาร ธนาคารแห่งประเทศไทย มีมาตรการจัดการภัยทุจริตทางการเงิน โดยได้ยกระดับการจัดการบัญชีม้าจากระดับ "บัญชี" เป็น "บุคคล" และยังมีมาตรการติดตามเงินคืนให้แก่ผู้ที่เสียหาย จะเห็นได้ว่าก็ยังไม่เพียงพอที่จะป้องกันความเสียหายที่เกิดขึ้น ก็ยังไม่สามารถยับยั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นได้เนื่องจากเมื่อมีการโอนเงินเข้าบัญชีผู้กระทำความผิดไปแล้วจะมีการยกย้ายเงินทันทีทำให้ถึงแม้ว่าจะต่อมาจะมีการดำเนินคดีต่อผู้ที่กระทำความผิดได้ แต่ก็ไม่สามารถชดเชยความเสียหายที่ได้รับไปได้ ซึ่งพิจารณาได้การผลการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดได้ก็ตาม (มูลค่าความเสียหายรวม 3,437,689,020 บาท เฉลี่ยความเสียหาย 114,589,643 บาทต่อวัน ผลการอายัดบัญชี จำนวน 10,713 บัญชี ยอดขออายัด จำนวน 1,404,539,300 บาท ยอดอายัดได้ จำนวน 719,057,785 บาท เท่านั้น) และยังมีระยะเวลาในการดำเนินการที่ยาวนาน

ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุประกอบกับวิธีการกระทำความผิดที่ลงทุนน้อยสามารถทำได้ง่าย และเมื่อเป็นการซื้อขายทางออนไลน์จึงสามารถทำได้ทุกที่จึงทำให้การกระทำความผิดฉ้อโกงการซื้อขายออนไลน์เพิ่มจำนวนมากขึ้น หากภาครัฐไม่เร่งจัดการแก้ไขปัญห ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวต่ออำนาจรัฐ มีพฤติกรรมการเรียนรู้ การเลียนแบบ และก่ออาชญากรรมเหล่านี้ทุกวัน อาจทำให้เกิดการรวมตัวของมิจฉาชีพ ส่งผลให้ประชาชนเกิดความกลัวที่จะตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรม ขาดความไว้วางใจ ซึ่งกันและกัน หวาดระแวง ที่จะจับจ่ายใช้สอยเศรษฐกิจเงินตราไม่หมุนเวียน และในบางครอบครัว เมื่อผู้เสียหายถูกลอกหลวงให้สูญเสียทรัพย์สิน แต่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์สิ่งใดขึ้นมาจะมีภาวะความเครียด เกิดการขัดแย้งกันภายในครอบครัว ขาดความผาสุก ส่งผลถึงสังคมโดยรอบ นอกจากนี้ ยังส่งผลถึงตัวผู้หลอกลวงซึ่งจะต้องได้รับโทษหากเป็นผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายเหล่านี้เป็นผลกระทบที่เกิดจากการฉ้อโกงการซื้อขายออนไลน์ทั้งสิ้น

ส่วนที่ 3 บทสรุปและข้อเสนอแนะ :

1) บทสรุป

จากสถานการณ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่า การฉ้อโกงจากการซื้อขายออนไลน์เพิ่มจำนวนมากขึ้น ดังที่ปรากฏตามข่าวต่าง ๆ ซึ่งรูปแบบของการหลอกลวง แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ กลโกงของผู้ซื้อและกลโกงของผู้ขาย ได้แก่ การหลอกลวงขายสินค้าที่ไม่ได้มีอยู่จริง การส่งสินค้าที่ไม่ตรงปกการปลอมแปลงหลักฐานหรือการสวมรอยเป็นผู้ซื้อตัวจริง และสาเหตุมาจากด้านผู้กระทำความผิดและผู้เสียหาย เช่น เมื่อบุคคลถูกกดดันจากสังคมก็จะเลือกที่กระทำความผิดต่อกฎหมาย มีความไม่รู้จักรู้พอ เกิดการเลียนแบบและการเรียนรู้พฤติกรรมที่เป็นอาชญากรรมอาจเรียนรู้มาจากการสื่อสารไม่ว่าจะมาจากรุ่นพี่ใกล้ชิดหรือจากสื่อหรือแม้กระทั่งความโลภของตัวผู้เสียหายเองที่ผู้กระทำความผิดนำมาเป็นเหยื่อล่อให้ผู้เสียหายหลงเชื่อถูกหลอกลวงจนยอมโอนเงินทรัพย์สินให้ รวมไปถึงความอ่อนแอของผู้เสียหายที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดมีโอกาสรอดได้ง่ายขึ้นและผลกระทบที่ตามมาทำให้ประชาชนเกิดความเครียด เกิดความหวาดกลัวต่อการหลอกลวง สังคมไม่สงบสุข จึงเห็นได้ว่าการฉ้อโกงการซื้อขายออนไลน์ก่อให้เกิดปัญหาในสังคมอย่างมาก ภาครัฐควรจะต้องเข้ามาดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน และประชาชนควรติดตามข่าวสาร เพื่อจะได้รู้ถึงกลโกง และควรจะใช้ความรอบคอบในการซื้อขายสินค้าเพื่อที่จะได้ ไม่ตกเป็นเหยื่อของเหล่ามิจฉาชีพ

ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่มีหน้าที่ในการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหาการหลอกลวงซื้อขายสินค้าควรมีมาตรการเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้เสียหายหรือเหยื่อถูกหลอกลวงจากผู้กระทำความผิด

แต่ทางสถิติจะเห็นได้ว่ายังก่อให้เกิดปัญหาการถูกลอกลงยังมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจเป็นจำนวนมาก ซึ่งเห็นได้ว่ามาตรการดังกล่าวมุ่งเน้นการป้องกันโดยการให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชน และมีลักษณะป้องกันผลที่เกิดขึ้นไปแล้วเท่านั้น แต่ผู้ที่กระทำความผิดนั้นมีรูปแบบที่จะหลอกลงเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จึงทำให้ยากต่อการป้องกัน

ทางกลุ่มจึงได้วิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการป้องกันปัญหาดังกล่าว เห็นควรให้มีการสร้างระบบ “พักเงิน” โดยระบบ “พักเงิน” คือ ระบบที่เมื่อมีการซื้อสินค้าที่ผู้ซื้อสินค้าจะสามารถเลือกได้ว่าจะใช้ระบบดังกล่าวหรือไม่ หากมีการเลือกใช้ระบบดังกล่าว ระบบจะตัดเงินจากบัญชีผู้ซื้อไปยังธนาคารบัญชีของผู้รับโอน (บัญชีผู้ขาย) ก่อน โดยยังไม่โอนไปบัญชีผู้ขายทันที ซึ่งจะเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในระบบ เช่น จะโอนเมื่อได้รับสินค้าภายในกำหนด หรือจะโอนเมื่อส่งสินค้าที่ถูกต้องครบถ้วน ผู้ซื้อมีหน้าที่เพื่อกดยืนยันการโอนอีกครั้งภายในระยะเวลาที่กำหนด ในกรณีที่ผู้ได้ซื้อได้รับสินค้าแล้วแต่ไม่กดยืนยันภายในระยะเวลาที่กำหนด ระบบก็จะโอนเงินไปยังบัญชีของผู้ขายโดยอัตโนมัติ แต่อย่างไรก็ตามระบบพักเงินนี้ มีทั้งข้อข้อดีและข้อจำกัดดังนี้

ข้อดี ได้แก่

(1) ในกรณีที่มีการหลอกลง เงินจะยังคงอยู่ในระบบของธนาคาร ยังไม่ไปถึงบัญชีของผู้ที่กระทำความผิด จำยังไม่ทำให้เกิดความเสียหายผู้ที่ถูกหลอกลงยังคงสามารถได้เงินคืนอยู่

(2) เกิดความเชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจของประเทศ

(3) เมื่อการหลอกลงไม่สำเร็จปัญหาการกระทำความผิดลดลง เจ้าหน้าที่มีเวลาดำเนินการในคดีอื่น ๆ มากขึ้น ลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีของเจ้าหน้าที่ และทำให้เจ้าหน้าที่ดำเนินคดีที่มีความสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อจำกัด ได้แก่

(1) อาจเกิดความไม่สะดวกในการดำเนินการซื้อขาย เพราะเนื่องจากมีขั้นตอนกระบวนการที่มากขึ้น

(2) ผู้ขายอาจจะได้รับเงินช้า เนื่องจากจะต้องได้รับการตรวจสอบก่อน

(3) ระบบดังกล่าว เป็นระบบตามความสมัครใจ หากผู้ซื้อ (ผู้เสียหาย) ไม่ตระหนักถึงปัญหา หรือหลงกลให้ยืนยันการโอนทันทีก็ยังคงเกิดความเสียหายอยู่

อย่างไรก็ตาม ควรต้องมีการพัฒนาและการใช้มาตรการที่มีอยู่ในปัจจุบันควบคู่ไปด้วย

2) ข้อเสนอแนะ

2.1) เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้น ควรกำหนดให้ธนาคารต่าง ๆ มีระบบพักเงิน ตามที่ได้กล่าวมาในข้างต้น

2.2) เพื่อให้วิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อาจจะต้องมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลบัญชีของลูกค้าที่มีความเสี่ยงเป็นมิจฉาชีพได้ เพื่อเป็นการเฝ้าระวังไม่ให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำ โดยใช้การเชื่อมโยงข้อมูลผ่านระบบหลังบ้าน (Back Office) โดยไม่ถือเป็นข้อมูลที่เป็นความลับระหว่างธนาคาร มีการแชร์ข้อมูลให้เป็น Big Data และกำหนดให้มีเพียงแอปพลิเคชันเดียวในการตรวจสอบบัญชี เพื่อไม่ให้ข้อมูลกระจัดกระจาย

2.3) ให้ความสำคัญกับการขึ้นทะเบียนร้านค้าออนไลน์ โดยแยกประเภทของสินค้ากับหน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลโดยตรง เช่น หากเป็นอุปกรณ์เครื่องใช้ทั่วไปก็อยู่ภายใต้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หากเป็นอาหารและยาที่อยู่ภายใต้ต้องการอาหารและยา เป็นการการันตีลูกค้าว่าร้านค้าออนไลน์นี้มี

ความปลอดภัยและเป็นการป้องปรามการกระทำผิดของร้านค้าออนไลน์ เป็นการป้องกันอาชญากรรมในด้านการเฝ้าระวังกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสทำผิด

2.4) ประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลความรู้แก่ประชาชนผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น วิทยูโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สื่อประชาสัมพันธ์ตามร้านสะดวกซื้อ ทางแอปพลิเคชันของธนาคาร ค่ายโทรศัพท์มือถือ เพื่อเป็นการป้องกันอาชญากรรมในด้านลดโอกาสการตกเป็นเหยื่อ เป็นต้น

ส่วนที่ 4 บรรณานุกรม :

ณัฐธอร ลาภประสิทธิ์สุข. 2566. “การวิเคราะห์อคติและพฤติกรรมการทุจริตทางการเงินบนแพลตฟอร์มออนไลน์ กรณีศึกษาแพลตฟอร์มทวิตเตอร์”. วารสารระบบสารสนเทศด้านธุรกิจ (JISB). ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (เดือนมกราคม – เมษายน 2566): 40.

ณัฐธรรณ เดชสกุล. 2563. “ปัญหาการฉ้อโกงซื้อขายสินค้าทางอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย Problem of Fraudulent Internet Product Trading Fraud in Thailand”. วารสารนวัตกรรมสังคม. ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (เดือนมกราคม – มิถุนายน 2563): 137.

ทีมข่าวอาชญากรรม. 2565. **เตือนซื้อของออนไลน์ถูกหลอกอันดับ 1 สถิติเดือนกว่าเสียหายเกือบ 120 ล้านบาท** [ออนไลน์]. <https://mgronline.com/crime/detail/9650000083615>. [ค้นวันที่ 3 มกราคม 2568].

ไทยโพสต์. 2568. **หน่วยงานข้อเสนอมาตรการสกัดมิฉฉาซิปหลอกออนไลน์** [ออนไลน์]. <https://www.thaipost.net/news-update/719403/>. [ค้นวันที่ 8 มกราคม 2568].

ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2567. **ภาคธนาคารร่วมมือแลกเปลี่ยนข้อมูลข้ามธนาคาร เดินหน้ามาตรการจัดการบัญชีม้าอย่างเข้มข้น** [ออนไลน์] . <https://www.bot.or.th/th/news-and-media/news/news-20240902.html>. [ค้นวันที่ 3 มกราคม 2568].

นัทธี จิตสว่าง. 2555. **ความหมายและขอบเขตของการป้องกันอาชญากรรม** [ออนไลน์] . <https://www.gotoknow.org.posts>. [ค้นวันที่ 8 มกราคม 2568].

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570). (2565, 1 พฤศจิกายน). **รากิจงานเบกษา. เล่ม 139 ตอนพิเศษ 258ง**

พ.ต.ท. ศุภฤกษ์ เพ็ชรสงฆ์ และคณะ. 2565. **แนวทางการแก้ปัญหาการฉ้อโกงเฉพาะกรณีการซื้อขายออนไลน์. หลักสูตร Crime Prevention รุ่นที่ 5 สำนักงานกิจการยุติธรรม.**

ร้อยตำรวจเอกหญิง หทัยชนก พิมพะกุล. 2562. **สาเหตุของการตกเป็นเหยื่อในคดีฉ้อโกงซื้อขายออนไลน์ The causes of online fraud victimization.** การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ ๓ “GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2019”.

สุพจน์ สุโรจน์ และลาวัลย์ หอนพรัตน์. (ม.ป.ป). **แผนการสอนประจำหน่วย ชุติวิชากฎหมายอาญา 1 ภาคทบัญญัติทั่วไป.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. หน้า 20.

สภาองค์กรของผู้บริโภค. 2567. **เปิดฉากสู้โจรไซเบอร์ ดัน “มาตรการหน่วยงาน” ชะลอการโอน 72 ชม** [ออนไลน์]. <https://www.tcc.or.th/delayed-transaction/>. [ค้นวันที่ 3 มกราคม 2568].

สมาคมธนาคารแห่งประเทศไทย. 2568. **แนวทางการรับมือมิฉฉาซิปออนไลน์** [ออนไลน์]. <https://www.tba.or.th/%E0%B9%81%E0%B8%99%E0%B8%A7%E0%B8%97%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%A1%E0%B8%B4%E0%B8%88%E0%B8%89%E0%B8%B2%E0%B8%8A/>. [ค้นวันที่ 3 มกราคม 2568].

สำนักงานกิจการยุติธรรม. 2567. **เตือนภัย! หลอกหลวงซื้อ-ขายสินค้า – รู้ทัน ป้องกัน และสิทธิที่ควรรู้** [ออนไลน์]. <https://justicechannel.org/read/law-suggestion/the-offense-of-defrauding-the-seller>. [ค้นวันที่ 3 มกราคม 2568].

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสกลนคร. 2567. **แก้ปัญหาการฉ้อโกงออนไลน์ด้วยการรู้เท่าทันและกฎหมาย** [ออนไลน์]. <https://sakonnakhon.prd.go.th/th/content/category/detail/id/9/id/143054>. [ค้นวันที่ 3 มกราคม 2568].

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ Electronic Transactions Development Agency. 2564. **ดีอีเอส เผย ผู้บริโภคออนไลน์ ถูกหลอก โดนโกง สินค้าไม่ตรงปก รายวัน** [ออนไลน์]. <https://www.etda.or.th/th/pr-news/1212-Online-Complaint-Center-Proactive-Response.aspx>. [ค้นวันที่ 3 มกราคม 2568].

อัจฉรา สิทธิบุรณญา, อุมพร สิทธิบุรณญา, นิราพร บุญพูล, สิริมงคล จันทร์ดิษฐ์. 2565. “ฉ้อโกงการซื้อขายออนไลน์ ONLINE TRADING FRAUD”. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (เดือนกรกฎาคม-ธันวาคม 2565): 185

ส่วนที่ 6 ภาคผนวก :

1. เอกสารนำเสนอในรูปแบบ one concept paper

